

NOVA ZORA

p 224/68

Izlazi jedanput mjesečno. Godišnja pretplata D 24.— Oglasi se računaju po cijeniku. Uredništvo i uprava: Ribarski put 680/II
Telefon interurban br 43.

Godina I.

Šibenik, 11. svibnja 1930.

Broj 1.

K POSVETI HRVATSKE STARO-KATOLIČKE ŽUPNE CRKVE I ZVONOVA U KRAPNJU-ŠIBENIK

DNE 11. - V. - 1930.

*K*ad ćemo svi na vrelu bistrije svijesti i bratstva oprati očiju vid,
da nikada više ne budemo slijepi. —
kada li svi Hrvati oprati mrlje, i krv, i grijeh, i stid,
da vječno kô Krist naš budemo lijepi ?!

*I*pak; ipak duše naše, što ih je vjekovni točio crv —
u jedan vijenac skladan i mil sada se pletu,
od Triglava na Jadran svaki naš kraj i sva se hrvatska krv
čisti, otresa tisućnje kobi i udar daje latinstvu kletu.

*I*z naših grudi, iz čista srca žarki i jasni ori se poj —
u jednoj po jednoj Kristovoj pravoj Crkvi,
hrvatskim svodom se svud rimski već razdire magleni sloj
i čistom dušom hrlimo danas Kristovoj Žrtvi.

U borbama čestim, žrtvama prijekim prošao nam je mnogi vijek,
da redom sad svjesno slavimo pobjedu zlatnu, —
današnji god borbam i patnjam je konačni mir i lijek
za uzdar prošlosti slavne tisuća-kratnu.

S temeljem vjere sagradili smo svoj starokršćanski hram
i podigli stožerne stupove trajne,
u kandilima, po svijećam i srcima zažegli sveti plam
staro-katoličkoj misli, budućnosti naše sjajne

*K*rešimirov stolni grad pod sveto kube diže zahvalni glas,
a zvonovi s Krapnja noseći Grgura lme slavno —
otocim i kopnom navješta svud jednak mir, dušama spas,
tisućgodišnju obnavlja snagu, vraća nas u doba davno.

U glasu svetih zvonova, koja i Njegovu s Grgurom nosi čast —
ječi uzoran savjet živućeg borca prvog Biskupa Marka :
„da golemu borbu s kolosom rimskim prava je slast
dovest do kraja; — Kristova neće potonut barka “

*B*rzo ćemo svi na vrelu potpune svijesti i bratstva oprati očiju vid —
i nikada više ne ćemo biti gluhi, slijepi,
svaki će Hrvat oprati mrlje, i krv, i grijeh i stid,
i svi ćemo kô Krist naš uvijek biti lijepi!

ZAGREB.

Po A. Šantiću

PET. STJ. JAKOVLJEVIĆ - Ljubušak

MARKO KALOGJERA, Biskup (Zagreb).

NAŠA PRVA CRKVA NA NAŠEM JADRANU

Naš Jadran, naše Jadransko primorje, i starokatolička ideja, dva su pojma nerazdruživa. Starokatolička ideja i nauka, ideja je i nauka prvodobne, stare-katoličke, stare kršćanske crkve i predaje, one iz vremena Hrista, njegovih apoštola i prvih mučenika. Tu je ideju i nauku veliki *apostol naroda Pavao*, oko godine 52. kršćanske ere, donio sa Istoka na naš Jadran, preko kojega je prolazio na svojim putovanjima, dapače prigodom jednog brodoloma po njemu i lutao, kako nam to on sam pripovijeda u Djelima apostolskim (gl. 27. r. 27.). Tu je ideju, tu je nauku Pavao primio izravno od Isusa Hrista, posebnom objavom: a temelj je te nauke ovaj: Ugaoni kameni, temeljna Stijena na kojoj je sagrađena Hristova Crkva jedino je Isus Hrist (Korinć. 3. 11 - Efežan. 2. 20) - i Hrist je jedini Glava, t. j. vrhovni poglavar svoje Crkve (Kološan. gl. 1. - 2. - 3. - Efežan. gl. 2.) - dočim svi su apostoli primili od Isusa Hrista jednaku službu, jednaku vlast, - što Pavao najjasnije ističe u drugoj glavi svoje knjige Galaćanina. Poslije Pavla tu istu nauku širili su na Jadranskom primorju njegovi učenici, koje je on sam tamo slao, poimence Tito i Ermas, - a njima je Pavao izričito naredjivao ne samo da nebi učili šta novoga, već im je izričito zabranjivao svaku novotariju i u samim riječima, u samim izrazima (I. Tim. 6. 20.).

I kroz vjekove ta se je starokatolička ideja i nauka tvrdo na Jadranu održala, te kad se na Jadran doseliše naši pradjedovi nadjoše još tu starokatoličku ideju i nauku nepatvorenu. Svjedok nam je zato najbolji, neumrli heroj naroda našega, *Grgur Ninski*, biskup Hrvata. Pa kad je Rimaska Crkva htjela da našem narodu na Jadranu nametne svoju latinsku hijerarhiju sa latinskim jezikom u službi božjoj, Grgur se je na splitskim saborima tomu lavski odaprio, a popovi glagoljaši to su kroz vjekove nastavili, kako su i ukoliko prama prilikama mogli.

Medjutim na zapadu Evrope nastavilo se je sa pretensijama Rimske Crkve nad cijelom Hristovom Crkvom. Nelatinski narodi, Slavenski, njemački i anglosaski ustali su na obranu Hristove nauke i svoje slobode, te su radjali velike reformatore, koji su ih odvajali od Rima, eda ostanu u zajednici sa Hristom. I naš narod na Jadranu nije u tomu izostao. Rodio je onog velikoga sina, *Marka Antuna Gospodnetića* splitskoga nadbiskupa, dalmatinskog metropolitu, hr-

vatskog primasa, - jednoga od najvećih učenjaka svoje dobe, koji je podigao svoj glas neumrlim svojim djelom o Hristovoj Crkvi na obranu stare-katoličke Hristove nauke. Iako je Rimaska Crkva zato njega zajedno sa njegovim djelima na lomači spalila u Rimu, al campo dei fiori, te pepeo njegov u Tiber bacila, nije mogla da spali njegovu ideju i nauku, koju je Pavao, tamo zasadio, kako ju je od Hrista primio, - jer je Hrist vječan i nepobjediv!

I baš tačno, nakon tri stotine godina, baš sa toga sinjega Jadrana, baš iz sredine gdje je još odjekivao glas neumrloga Marka Antuna Gospodnetića digoše se opet vjerovjesnici stare-katoličke ideje i nauke, da je sada - u svojoj slobodnoj državi - i u našem narodu organizuju u starokatoličkoj crkvi, za potpuno duhovno oslobodjenje naroda svoga. To je bilo i pravo, tako je i moralo biti, jer naša sloboda, u našoj danas, hvala Bogu, slobodnoj Jugoslaviji, nije i ne može da bude potpuna bez „*duhovne slobode, kojom nas je Hrist oslobodio*“ (Gal. 4. 31). - a tu potpunu slobodu našem narodu donosi naša starokatolička crkva. I novo provedena organizacija naše narodne starokatoličke crkve isklesala je iz Jadranskog krša bijelo kamenje, i iz njega sagrađila lijepu crkvu, i postavila je na Krapanjskoj hridini, ispred gordog Šibenika, posred sinjeg Jadrana.

I tu crkvu danas Bogu posvećujemo.

Jadransko valovlje udarati će u nju, ali je ni maknuti ni srušiti neće. Ono će je samo prati, da uvijek ostane bijela i čista, kao dostojna zaručnica Isusa Hrista, vjerna *jedino* njemu, svome *jedinom* vrhovnom poglavaru, svome *jedinom* nepogrešivom učitelju, - te će u našem slatkom materinskom jeziku, bez tudje primjese, pjevati vječno hvale Bogu velikome!

Taj će se glas razlijegati po sinjem Jadranu; čuti će ga Jadranska sela i gradovi, prenuti će se pred njim i poci će za njim, pa će se redom po Jadranu dizati i naše starokatoličke crkve, da budu nastavak velikoga djela Pavla apostola, Grgura Ninskoga, Marka Antuna nadbiskupa - djela Isusa Hrista. I na taj gromki glas odjeknut će glas velikoga biskupa Strossmayera, a za njim glas cjelokupnoga našega oslobodjenoga i ujedinjenoga naroda - glas našega narodnog jedinstva, glas naše narodne slobode nauvjeke!

NIKO PETRIĆ, konzultor (Split).

PRETEČE I POKRETAČI STAROKATOLIČKE CRKVE U JUGOSLAVIJI

1. Dalmacija je kolijevka Starokatoličke Crkve u Jugoslaviji. Ona je dala *GRGURA DOBRU*, *ninskog biskupa*, koji je nazvan biskupom Hrvata. On se je nazad tisuću godina na splitskim crkvenim saborima juna-

čki borio i neustrašivo branio sveta narodna prava u Kristovoj Crkvi protiv presizanja rimskih papa. Njegova borba u glavnom ide za tim, da Hrvatska Crkva bude potpuno neovisna od samovolje Rimske Crkve. U toj

borbi on je podlegao, ali je do konca života ustrajao, ostavivši nam svijetli primjer vjerske i narodne samosvijesti. Poslije deset vjekova vjerskog i političkog ropstva, hrvatski narod dostojno se je odužio svome biskupu prvoborcu, utemeljivši svoju narodnu Starokatoličku Crkvu, a njemu podigavši dostojni i veličanstveni spomenik, i to baš pred katedralom u Splitu, gdje se je junački borio.

2. Dalmacija je dala *Marka — Antuna Gospodnetića*, splitskog nadbiskupa i primasa Hrvatske, jednog od najvećih umova i najsvijetlijih značajeva u Kristovoj Crkvi. Poput Grgura Ninskoga i on je morao, da izdrži jaku borbu sa rimskom Crkvom, boreći se za prava i neovisnost hrvatske narodne Crkve. Bio je za to proklet i izopćen od pape, a jer mu se nije htio pokoriti, morao je ostaviti svoju biskupiju i bježati u Englesku. Prevarom rimskog pape, te izdajom španjolskog poklisara bio je pozvan u Rim na sporazum. Kad se nije htio pokoriti, niti svoje zahtjeve opozvati bude bačen u tamnicu, tu bude ubiven, zatim spaljen na lomaču, a pepeo njegova tijela bio je bačen u mutne valove Tibera.

I tako god. 1624. junački i slavno gine Marko — Antun Gospodnetić, taj velikan i heroj hrvatske narodne Crkve. God. 1924. poslije ravnih 300 godina, hrvatski narod i njemu se dostojno odužuje time, što je te godine prvi Crkveni Sabor u Zagrebu postavio čvrste temelje Starokatoličkoj narodnoj crkvi u Jugoslaviji.

3. U Dalmaciji su kroz više stoljeća po seoskim župama vršili dušobrižničku službu *popovi glagoljaši*. Ti su svećenici u službi božjoj upotrebljavali jedino staroslavenski i narodni jezik, a neki su se od njih i ženili. Bili su u borbi sa rimskim biskupima, jer se nijesu u svemu njima pokoravali. Takvi narodni svećenici uza sva progonstva rimske crkve nijesu se mogli uništiti, tako da su posljednji njihovi ostanci preživjeli austrijsku katoličku monarhiju predavši svoje vjerske i narodne svetinje našoj narodnoj Starokatoličkoj Crkvi u Jugoslaviji.

4. Izvan granica Dalmacije, sredinom prošlog vijeka, za hrvatsku narodnu crkvu borilo se je *narodno svećenstvo Stubičkog okruga* pod vodstvom opata *Krizmanića* i župnika *Pavla Stoosa*. Oni su već godine 1848. tražili, da katolička crkva u Hrvatskoj bude samostalna, da se ukine obvezatni celibat i da se sv. Misa služi živim narodnim jezikom. U svojim zahtjevima nijesu uspjeli, jer su živjeli u doba kad naš narod nije imao političke slobode, bez koje nema ni vjerske

slobode. Ipak njihova borba za vjerskim reformama, davala je nade i poticaja, da će prije ili kasnije naš narod dobiti svoju samostalnu i narodnu crkvu.

5. Među posljednje preteče Starokatoličke Crkve u Jugoslaviji, osobitim sjajem svijetli uzvišeni lik *Josipa Jurja Strossmayera*, biskupa u Djakovu. Njegovi govori na Vatikanskom Saboru proti poglavarstvu i nepogriješivosti rimskog pape, njegovo dopisivanje sa starokatoličkim prvacima: biskupom Reinensom i Dupanloupom, te prof. Dollingerom, najbolje dokazuje da je taj veliki sin našeg naroda, svijetli primjer i uzorni preteča Starokatoličke Crkve u Jugoslaviji. Poput Grguru Ninskomu i njemu se je u ime našeg naroda dostojno odužio naš neumrlji kipar Ivan Meštrović, podigavši mu spomenik ispred Jugoslavenske akademije u Zagrebu.

6. Uz ovako velike i slavne preteče bio je mnogo olakšan rad i trud *pokretačima* Starokatoličke Crkve u Jugoslaviji.

Prvi počeci tog pokreta počimlju za vrijeme svjetskog rata, jer u tom ratu za opće narodno oslobođenje, pojavila se je težnja, da bi se naš narod i vjerski oslobodio. Sudbina je baš htjela, da se je ta težnja pojavila najprije u Dalmaciji, domaji Grgura Ninskoga i Marka — Antuna Gospodnetića.

Početkom god. 1917. izašla je u Splitu malena brošura pod naslovom: „*Rane u katoličkoj crkvi*.“ U toj brošuri ja sam se usudio, da istupim proti farizejizmu, klerikalizmu i celibatu u rimokatoličkoj crkvi. U to doba takova što napisati bila je neobična i senzacionalna pojava, koja je pobudila veliki interes kod svjetovnjaka, a još više kod svećenika. Crkvene vlasti odmah su me pozvale na red i odgovornost zahtjevajući, da sve napisano javno požalim i opozovem, a sav tisak da uništim. Kad na to nijesam htio pristati udariše me crkvenim kaznama i to: najprije suspenzijom, zatim oduzimanjem beneficija, a najposlije izopćenjem. Svjetovna vlast konfiscirala je napisane brošure i zabranila svaku prodaju. I tako morao sam se ukloniti, ali se nijesam poklonio.

Medutim naše je novinstvo zabilježilo tu pojavu, a mnogi su mi se svećenici javili pitajući, da im pošaljem jednu brošuru i bodreći me na ustrajnost.

7. U drugoj polovici god. 1917. u Hrvatskom Primorju pojavljuje se pokret za crkvenom reformom. Nekoliko župnika pod vodstvom *Dr. A. Račkoga*, župnika na Trsatu uputilo je senjskom biskupu jednu javnu spomenicu tražeći materijalno poboljšanje za

dušobrižničko svećenstvo i neke disciplinirane reforme. Taj je pokret odmah u zametku bio ugušen, tako da je do konca rata hrvatsko svećenstvo bilo prividno mirno, ali većina je težila za reformama i za samostalnom narodnom crkvom.

8. Odmah iza rata, i to baš dneva 10. II. 1919. sastaje se u Zagrebu uži odbor jugoslavenskog katoličkog svećenstva, pod vodstvom blagopokojnog župnika *Rikarda Koritnika*, da vijeća u pogledu uređenja crkvenih i staleških prilika u Jugoslaviji. U tu svrhu jednoglasno su izglasali jednu rezoluciju, tražeći velike reforme unutar katoličke crkve. Svoje zahtjeve izdali su u tako zvanoj „žutoj knjizi“ pod naslovom: „*Savremene želje katoličkog nižeg klera države S. H. S.*“ Te njihove želje ostale su samo želje, jer pokretači nijesu bili dovoljno organizirani, a vodja je poslije dva mjeseca umro.

9. Sustavni i organizirani rad oko reforme katoličke Crkve u Jugoslaviji započeo je dneva 20. V. 1919. Toga dana, ja sam se sastao u Dugem Selu — kraj Zagreba sa župnicima *Stjepanom Horvatom* i *Dr. Jurjem Cenkićem*. Zaključili smo, da počnemo sa izdavanjem posebne smotre „*Reforma*“ i u tu svrhu darovao sam Kr: 10.000 —, a obećao još Kr: 20.000. — U lipnju 1919. izašao je prvi broj, pod tajnim uredništvom *Dr. Cenkića*. „*Reforma*“ je bila veoma dobro uređivana, a od nižeg klera rado čitana i tražena. Do konca god. 1919. izašli još su dva broja pod naslovom „*Nova Reforma*“, jer je „*Reforma*“ od crkvene vlasti bila zabranjena i prokleta. Tražili su i našli pravog urednika, koji da ne izgubi beneficij povukao se je.

10. Ja sam tada živio na Rijeci. Dneva 5. II. 1920. pisao mi je koprivnički župnik *Stjepan Zagorac* slijedeće: „*Dr. Cenkić pokorio se je i povukao, a cijelu stvar meni predao. Isti oni, koji su uz Cenkića bili u prvim redovima uzmakose, a ostade tek nas nekolicina u bojnim redovima. Molim te stoga, da nam čim prije pružiš obećanu pomoć, jer o tom ovisi daljni uspješni rad.*“ Videći, da je uistinu čitavi pokret u pogibelji, ja sam dneva 17. V. 1920. pošao u Koprivnicu. Izim nas dvojice tu su bili prisutni prof. *Stjepan Haberštok*, *Dr. Stjepan Vidušić*, *Nikola Cerjak* i *Davorin Ivanović*. Zaključili smo, da se i nadalje izdaje staleška smotra pod imenom „*Preporod*“, pod uredništvom *Stjepana Zagorca*, kojemu sam u tu svrhu predao obećanih Kr: 20.000. —

11. „*Preporod*“ je redovito izlazio svakog mjeseca, bio je dobro uređivan i držao

je na okupu pokretače i prostaše reformnog pokreta.

Početkom god. 1921. Zagorac je bio izabran za načelnika u Karlovcu. Tada su vodstvo pokreta preuzeli: *Dr. Stjepan Vidušić*, *Dr. Dragutin Tomac* i *prof. Stjepan Haberštok*. Oni su uređivali i izdavali „*Preporod*“, koji se je izdržavao redovitom pretplatom i dobrovoljnim doprinosima, dapače s tim doprinosima uzdržavao se je i njegov urednik *Dr. Stjepan Vidušić*.

Kroz god. 1921. svjetovnjaci su počeli u većem broju pristupati reformnom pokretu, tako da su u Koprivnici, Zagrebu i Karlovcu bile osnovane posebne župne organizacije, u kojima se je vršila služba božja u živom narodnom jeziku i obavljali bogoštovni obredi. Dneva 8. XII. 1921. u punoj dvorani „*Kola*“ u Zagrebu župnik *Ivan Cerovski* služio je po prvi put hrvatsku misu uz veliku asistenciju svećenika.

12. Početkom god. 1922. pokretu je pristupio i počeo aktivno sudjelovati i župnik *Ante Donković*.

Kroz godine 1922. i 1923. počele su se organizirati župe i izradjivati župni statuti.

Dneva 9. IX. 1923. sastaje se u Zagrebu „*Crkveni Sabor*“, koji zaključuje, da se osnuje posebna Hrvatska Starokatolička Crkva, i u tu svrhu odobrava posebni Ustav i izabire Vrhovno Vijeće Crkve pod presjedanjem župnika *Cerovskog*.

Takovi zaključci, iako su u sebi bili dobri, ipak pokretu nijesu donijeli nikakove koristi, jer Ministarstvo Vjera na temelju Ustava i postojećih državnih zakona, svojom odlukom od 12. X. 1923. V. K. br. 2570 najstrožije je naredilo „da se uprava rasprši i zabrani svaki pokušaj javnog bogoslužja, dapače i privatnih sastanaka.“ Izgledalo je, da je rimska Crkva podpuno pobjedila i da je izgubljena svaka nada uspostave samostalne i neovisne hrvatske Crkve.

U tim najsudbonosnijim momentima svjetlost i spas opet dolazi iz Dalmacije, i to preko splitskog župnika — kanonika *Marka Kalogjera*. On je od prvog početka tajno sudjelovao i obilato novčano potpomagao hrvatski katolički reformni pokret. Prirodjenom svojom pronicavošću i praktičnošću, on je uvidio, da je uzaludna svaka borba, ako nije dopuštena i zakonita. Znao je on dobro, da sve ove reforme, koje mi tražimo, te već u glavnom opstojе u *starokatoličkoj crkvi*, koja je u Dalmaciji i Sloveniji zakonito opstojala na temelju odluke Ministarstva Bogoštovlja u Beču od 18. X.

1877. R. G. B. Nr. 99. Trebalo je samo da Sinodalno Vijeće u Beču izjavi, da Hrvatska Starokatolička Crkva pripada zajednici svijih Starokatoličkih Crkava. Takovu izjavu Marko Kalogjera osobno je dobio, s njome pošao u Beograd i na temelju te izjave i postojećih državnih zakona Ministarstvo Vjera u Beogradu svojom odlukom od 18. XII. 1923. br. 3389. priznalo je Hrvatsku Starokatoličku Crkvu sa svim pravima i povlasticama priznatih vjeroispovjesti. Time je Starokatolička Crkva u Jugoslaviji dobila zakonito priznanje, tako da se je mogla zakonito i bez državnog progona razvijati.

Dneva 21 i 22 siječnja 1924. bila je sazvana u Zagrebu prva zakonita Sinoda Hrvatske Starokatoličke Crkve, koja je jednoglasno izabrala svojim prvim biskupom gosp. Marka Kalogjera župnika i kanonika

Prof. Dr. NIKO KALOGJERA (Beograd).

IZGON JEZUITA IZ ČEŠKE

Krajem XVI. vijeka započeli su Jezuiti protureformaciju i u Češkoj. U prvom početku XVII. vijeka njihov rad je ometao »majestat« (previšnje pismo) cara Matije, kojim su protestantima i reformašima bila zagantovana njihova prava i sloboda. U to vrijeme Jezuiti su nemoćni, ali zato historija bilježi sjajne uspjehe i pobjedu češkog jezika, koji je sada postao službenim.

Međutim kad je Ferdinand Štajerski izabran za češkog kralja, povjeri Jezuitima najžešću borbu protiv čeških reformaša. Crkve njihove poče da zatvara, a Jezuiti provode najpodliju inkviziciju nad českim narodom. Sve to urodi kod Čeha velikim nezadovoljstvom i otvorenom bunom protiv papskog katolicizma Ferdinandovog i protiv Jezuita. Ta buna izazove istrašni tri-desetgodišnji rat.

Kad su Česi g. 1618. ovu bunu započeli protjerali su odma iz svoje zemlje mrske Jezuite, a u cirkularnom proglasu, kojim to česki staleži opravdavaju kaže se dosiočno:

»Svakome je poznato kako je ovo kraljevstvo od vremena od kada je licemjerna isusovačka sekta u njemu uvedena bilo izloženo velikim opasnostima i kako je kroz to vrijeme trpilo na promjenama i nesrećama. Sve ovo morali smo mi staleži, kao i naši podložnici i drugi stanovnici kraljevstva teško osjetiti i trpjeti, dapače i imovinu našu i krv zbog toga često na kocku staviti. Pošto smo dakle iskusili da je spomenuti otrovni isusovački red sam glavni uzrok svih ovih nereda, red, koji jedini upire sile, da rimsku stolicu utvrdi i sva kraljevstva i sve zemlje krugle zemaljske podčini pod jaram i vlast iste, red, koji sva sredstva upotrebljuje da mogućnike digne jedne na druge, gospodu protiv podložnika a podložnike protiv gospode nadraži, kao također da među staležima zemalja, gdje ima različitih vjera, bune i neprijateljstva stvara, red, koji pače svakome zločincu dopušta da posegne za životom kralja i pomazanika Gospodnjega

grada Splita.

Imenovanjem prvog biskupa rad je u crkvi tekao mirno i normalno. Svi su se natjecali, tko da bude revniji i uzorniji, a upravu Crkve u većini su preuzeli svjetovnjaci. Između mnogih svjetovnjaka osobite zasluge za crkvu imaju: Božo Petrović iz Sarajeva, Ljudevit Lončar iz Zagreba, Josip Grubišić iz Šibenika i pok. Mirko Pažaneta iz Zagreba.

God. 1925. pojavise se nutarnje trzavice i borbe u crkvi, i to najprije sa Dr. Vidušićem, a poslije god. 1928. sa Dr. Šemperom i Donkovićem. Poslije velikih napora i trzavica riješeni su i likvidirani svi sporovi, tako da je sada u ovoj našoj narodnoj crkvi zavladao jedinstvo, red, zakonitost i napredak. Dao Bog, da to vječno ostane na korist našeg naroda i države!

i još mu obećaje zato platu vječnoga života; jer dakle red ove pogibeljne i buntovne isusovačke sekte zbog strašnih pothvata, koje on protiv glava svijeta i cijele zemlje pripravlja, iz onih država, gdje se mir i tišina hoće uzdržati, i od katoličkih regenta ima da bude protjeran, zaklječujemo . . . i t. d.«

Jezuiti su morali kroz 14 dana cijelu Češku napustiti, a tko bi molio za njih ili ih zaklonio bio je proglašen neprijateljem domovine; a ako se koji povrati čeka ga smrtna kazna. Zanimivo je da su tom prigodom Jezuiti izjavili da u papi oni priznaju dvostruku duhovnu i svjetovnu nadležnost suda.

GRGURU DOBRI-NINSKOMU BISKUPU PRVOBORCU, KANCELARU HRVATSKE 925. — II. V. 1930.

—: „Poznija stoljeća pravo će mi dati
„Hrvat kada bude opet svoj na Svomu,
„Kada neće dati, da mu tudjin krati
„Slavu Bogu pjevat na Jeziku svomu . . .“

Kao da Te slušam, Ti IM tako zboriš
Na »Saboru Prvom« prije tisuć ljeta, —
A kroz sva tâ ljeta kao da NAS KORIŠ:
—»Zar još nismo svoji, zar nam još što smeta!?»

Grgure Veliki, prosti svojoj djeci,
U svojoj smo kući, na hrvatskoj meti,
Al' ljudi su naši većinom još slijepci
I crkvam vladaju latinske aveti!

Tek šačica brojem novoborbenika
Uzdigoše svetu zastavu nam Tvoju,
Apostolim ravni, sviješću sljedbenika
Novu vode borbu za Pravicu svoju.

Stara svijest se budi, nove duše dišu,
Iz rimskih okova već se srca miču,
Zle navike stare latinske se brišu,
Hrvati hrvatski slavu Bogu kliču . . . !

PET. STJ. JAKOVLJEVIĆ (Ljubušak).

TEMELJNA NAČELA HRV. STAROKATOLIČKE CRKVE

Nalazimo potrebnim, da odmah u prvom broju, osim ostalog gradiva, donesemo i glavni načela Staro-katoličke Crkve.

To naročito stoga, što danas još ima mnogo onih, koji stvaraju sasvim krive zaključke o ovoj našoj narodnoj Crkvi, a sve na temelju njihove skrajne neupućenosti i površnosti.

Nadamo se zato, da će ovaj izvadak iz knjižice našeg uvaženog g. Nike Petrića, konzultora za Dalmaciju, koja je prošle godine pod gornjim naslovom izašla, dobro doći svakom onom tko želi da dobije tačne i jasne upute o Staro-katoličkoj Crkvi.

Uredništvo.

I. Vjerska načela:

1. Hrvatska Starokatolička Crkva jest vjerska zajednica kršćana-katika u Kraljevini Jugoslaviji, koji priznaju jedino Isusa Krista vrhovnim poglavarom i nepogriješivim učiteljem svoje crkve, i zato u svojem vjerovanju ispovijedaju samo one vjerske istine, koje se nalaze od njega objavljene u Evandjelju, preko apoštola u Sv. Pismu i u staroj kršćanskoj predaji.

2. Zakoni i odredbe Isusa Krista i Apoštola ostaju u HSC nepromjenjeni i u tom je crkva internacionalna; dočim zakoni i naredbe crkve mijenjaju se prama duhu i zahtjevima vremena, i u tom je crkva nacionalna.

3. Nauka Vatikanskog Sabora (g. 1870.), da je rimski biskup (papa) po božjoj objavi i odredbi »vrhovni poglavar i nepogriješivi učitelj« cjelokupne Kristove Crkve, nije to nauka Kristova, već je to nova nauka rimo-katoličke crkve, koja najviše škodi jedinstvu Kristove Crkve.

4. Vidljivi poglavari HSC jesu one starješine, koje postavlja njezina Sinoda, kojoj Sinodi kao vrhovnoj zakonodavnoj, upravnoj i sudačkoj vlasti pripada pravo, da može donošati sve ljudske zakone potrebite za upravu i razvitak Crkve.

5. U duhovnim stvarima vrhovna vlast pripada biskupima, jer oni su zakoniti nasljednici apoštola i njih je »Duh Sveti postavio, da upravljaju crkvom božjom«. (Akt. 20—28).

II. Crkvena načela:

1. Hrvat. Starokat. Crkva, kao neodvisna narodna crkva, ima svoje posebne zakone i uređbe, koje ne moraju biti zajedničke drugim starokatoličkim crkvama.

2. Crkva se upravlja po demokratskim načelima i parlamentarnom sistemu, kako je to predviđeno u posebnom Ustavu i Poslovníku.

U upravi Crkve treba da sudjeluju i svjetovnjaci tako da se isključuje prevlast klerikalizma.

3. Više vjernika jednog mjesta udruženih u vjersku zajednicu sačinjavaju župu, a više župa skupa čine biskupiju.

4. Pojedine župe sakupljene na župskim skupštinama imaju vlastitu samoupravu, tako da one izabiru svoje župnike i samostalno upravljaju crkvenom imovinom, koja je njihovo vlasništvo. U koliko župnici nisu dovoljno opskrbljeni, župa ih opskrbljuje.

5. Izvršna vlast Sinode jest biskup i Sinodaino Vijeće, a izvršna vlast župskih skupština jest župnik i

župsko vijeće. Njihova prava i dužnosti određeni su Ustavom i Poslovníkom.

III. Moralno-etička načela:

1. Crkveni zakoni ne obvezuju vjernike pod smrtni grijeh, već kao i drugi društveni zakoni.

2. U sv. Misi, sakramentima i obredima upotrebljava se živi narodni jezik; a strogo je zabranjeno svako trgovanje sa sv. Misama, sakramentima i oprostima.

3. Ne priznaje se obvezatni celibat (neženstvo) za svećenstvo, jer taj teret nije nametnuo Isus Krist, već rimski pape.

Nerazriješivost braka u mnogo slučajeva protivi se zdravom razumu, sv. Pismu i socijalnoj pravdi, i zato kod tih slučajeva brak se može razriješiti i nedužna stranka ponovno oženiti. Ženidba ima ne samo vjerski, već i društveni karakter, i zato državi se ne smije nijekati pravo zakonodavstva o valjanosti braka i uređenju bračnih odnošaja.

5. Obuka malenih, njega bolesnika, te pomaganje sirota i siromaha prije dovodi do savršenstva, nego mnogi pasivni redovničko-samostanski život, koji se smatra nesavremeni i za društvenu zajednicu nekorisnim.

IV. Socijalno-narodna načela:

1. Hrvat. Starokat. Crkva nije samo vjersko-etička organizacija, već ona je i socijalno-narodna ustanova, koja se ne zadovoljava time, da čovjeka učini blaženim samo na drugom svijetu, već ona nastoji, da odgoji dobre i čestite ljude, i da ih, u koliko je moguće, učini sretnim i zadovoljnim i na ovom svijetu.

2. Svatko tko hoće da radi ima pravo na nužni dio za opstanak, i u tome svi starokatolici prama svojim silama i mogućnosti treba da ga podpomažu. Između pojedinih vjernika i župa, treba da vlada starokršćanski duh bratstva, tako da imućni i bogati pomažu neimućne i siromaha.

3. Crkveni veleposjedi i svjetovna vlast crkve ne odgovaraju duhu Evandjelja, ni starokršćanskoj predaji, već siromaštvo i poniznost.

Lihvarstvo je najstrožije zabranjeno, jer se protivi bičnosti i nauci kršćanstva.

4. U teoriji morala bi biti slobodna crkva u slobodnoj državi, dočim u praksi preporuča se zajednički i harmonički rad oko duševnog, socijalnog i narodnog odgoja i razvitka svih vjernika i državljana.

5. Hrvat. Starokat. Crkva raditi će svim silama na ujedinjenju svih kršćanskih crkava, a na osobiti način raditi će na ujedinjenju istočne i zapadne crkve u našoj državi.

Radi preobilnog materijala naših vanjskih saradnika, izostavili smo skoro sve članke članova naše redakcije, kao i mnogobrojne dopise i izvještaje iz okolnih mjesta.

Moleći da nam se ovo uvaži, uznastojat ćemo u dojučem broju uvrstiti.

Uredništvo.

NAŠE VIJESTI

RIJEČ ČITAOCIMA!

Bez ma kakvog iscrpnijeg izlaganja pravca našeg lista, sadržaj današnjeg prvog broja, jasno i određeno karakteriše onaj veliki zadatak, kojemu ima da služi. Ipak želimo, da našoj gg. čitaocima upravimo nekoliko toplih riječi:

Naš rad iziskuje velikog truda i ogromnih žrtava. Apelujemo na visoku svijest našeg naroda, a posebice mile nam Dalmacije, u čijem srcu i biseru Jadrana, Šibeniku, Krešimirovom gradu, pokrećemo „Novu Zoru“, koja će nastaviti utrtime stazama naših narodnih velikana, odbacujući sve one sredovječne nametnine Rima, protivne duhu Kristova učenja i našem nacionalnom suverenitetu; biće pionir na izgradnji onog mosta, preko kojeg će se zbliziti kršćanstvo; propovjednik Mira i Ljubavi, daleko od svakog izazivanja, širitelj Velike Istine, koja ma kako progonjena i gažena, konačno pobjeđuje.

Nemamo nikakvih specijalnih fondova! Naš će se list izdržavati isključivo od pretplatnika, oglasa i pomagača. Svaki i najmanji prilog, svaki novi pretplatnik i oglasivač, dobro nam došao!

Primamo rado pojedine članke i dopise preporučujući uzdržljivost i umjerenost od svakog napadanja, koje ne dolikuje nama, širiteljima Istine Pravice i Poštenja!

Uredništvo.

Starokatolička župa Grgura Ninskoga u Splitu lijepo se razvija i napreduje. Svake nedjelje i blagdana u 8:30 sati jutrom vrši se služba Božja sa propovjedi, koju drži župnik-konzultor Niko Petrić u prostorijama koje se nalaze u Bihačkoj br. 8. Na Uskrs bila je svečana služba Božja, poslije koje držala se je žup. skupština, na kojoj je bilo birano novo Župsko Vijeće i to predsjednik kap. Ivo Vušković, podpredsjednik Mate Nazor, tajnik Milan Fabjan, blagajnik Mate Zorić, a odbornici kap. Marko Kurtini, Miho Mahnić, Ante Morić, Šime Gotovac, Frane Bilić, Ive Kazolini i ing. Zvonimir Celić. Također izabrana su i tri delegata za ovogodšnju Sinodu.

Katolička akcija i fašizam. »Osservatore Romano« službeno glasilo Vatikana u broju od 29. III. 1930. javlja cijelom svijetu, da nema više nikakove protivnosti i nesuglasica između talijanskog fašizma i katoličke akcije. To mi Dalmatinci najbolje znamo i osjećamo, jer što ne može da postigne fašizam, to se kuša da postigne pomoću Katoličke Akcije, koju predvode razni Crkveni redovi, a u prvom redu jezuiti.

„Beograd ili Rim“. Pod ovim naslovom u sušačkoj »Našoj Slozi« u broju od 6. III. 1930. izašao je razgovor g. Milana Banića bivšeg oblasnog poslanika Hrv. Selj. Stranke sa jednim od vođa radićeve stranke. Taj vođa, koji se sada nalazi u inozemstvu rekao je g. Baniću: »Papinski Rim donijeti će nama Hrvati-

ma slobodu«. Tako nije mislio ni radio blagopokojni Stjepan Radić, koji nikada nije pokušao da traži pomoć ni od političkog ni od vjerskog Rima. A Ante Starčević je rekao, »da Hrvati tek će tada biti sretni, kada ih papa prokune«.

Vatikanski sabor. Poslije izmirenja Kvirinala i Vatikana rimski papa namjerava sazvati opći Crkveni Sabor i to kao nastavak prekinutog Vatikanskog Sabora. Kad bi na tajsabor bili pozvani pretstavnici svih kršćanskih crkava, mi bi se tome veselili i radovali, ali jer će biti sazvani samo rimokatolički biskupi, koji će mehanično izglasati samo ono što već unaprijed odredi rimska kurija, radi toga nikakove koristi za kršćanstvo od takovog sabora.

Euharistički kongres u Zagrebu. Već se čine velike pripreme za ovogodišnji euharistički kongres u Zagrebu. Rimokatolička crkva u Jugoslaviji hoće da pokaže svoj sjaj i paradu i da manifestira Kristu - Kralju. Takove parade nama nijesu potrebite, jer Krist je pobjegao u goru, kad su ga htjeli učiniti kraljem i rekao je: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta.«

Za gradnju Staro-katoličke župne (stolne) Crkve u Zagrebu. Župno Vijeće Hrv. Starokatoličke Župe sv. Križa u Zagrebu, uvidjajući prijeku potrebu svojih vjernika, odlučilo je, da uskoro otpočne sa izgradnjom svoje nove župne (stolne) Crkve, pošto su dosadašnje prostorije nedovoljne da prime svakog dana brojnije vjernike. U tu svrhu izabran je posebni Akcioni Odbor, kojemu je stavljeno u dužnost, da se postara oko sakupljanja milodara i ostalih sredstava. Štampani su posebni blokovi i pristupnice za razne iznose, kao što će se uvesti i Spomen knjige, u koje će se upisati imena prinosnika. Razaslati su već posebni pozivi svim starokatoličkim vjernicima za suradnju na ovako plemenitoj akciji. Preporuča se svim našim vjernicima i prijateljima, da svojim prilogom omoguće, da se što skorije ostvari namisao naše braće iz Zagreba.

Mnogobrojne deputacije radi organiziranja Staro-katoličkih Župa. Kroz posljednje vrijeme, prijavile su se Župskom Vijeću u Šibeniku mnogobrojne deputacije naših seljaka i otočana, kao iz Konievrata, Vrpolja, Danila, Jadrtovcu, Zlosela, Zablaca, Iža Malog, Žirja, Betine itd., radi organiziranja Staro-katoličkih Župa. Dok je u Malom Ižu već osnovana Staro-katolička Župa, kojom je prigodom odslužena i prva služba Božja, koju je služio naš poznati i uvaženi župnik iz Splita, konzultor za Dalmaciju, g. Niko Petrić, uz sveopću radost i oduševljenje tamošnjeg pučanstva, u ostalim mjestima izvršiče se organiziranje Župa odmah po blagoslovu Crkve u Krapnju, oko čega je Župsko Vijeće zauzeto. Ujedno će se uskoro otvoriti u Šibeniku posebna Župska kancelarija, kao i dvorana u kojoj će se redovito služiti sv. Misa sa propovjedi, i time udovoljiti velikoj potrebi naših vjernika i prijatelja naše narodne Crkve. U tu svrhu u Šibeniku će se zadržati duže vremena naš svećenik g. Prof. Sinovčić, čiji nam je dolazak Biskupska Kancelarija već najavila.

GRUBIŠIĆ & COMP.

ŠIBENIK

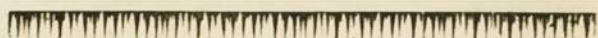
Špediterska poslovnica i pomorska agencija.

Telefon 43 i 24.

Brzjavni: Cianamid.

ŠIME ANTIĆ

ŠIBENIK

Trgovina

manufakturnom robom.

Veliki izbor šifona, zefira,

trikotaže i t. d.

Cijene vrlo umjerene.

Posluga brza, tačna i solidna.

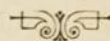

GOSTIONA

A. VATAVUK

ŠIBENIK

Zagrebačka ulica.

Prvoklasna domaća kuhinja snabdjevena
najboljim vrstama vina.

Specijalitet: Jagnjetina na ražnju.

Moderni krojački salon

BORIS BERGER

Šibenik.

Ulica Kralja Tomislava.

Brodograđilište „ISTOK“ - Jakov Torić

ŠIBENIK

Izrađuje i popravlja sve vrsti brodova, kao
kutera, motornih čamaca i t. d.